

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

***Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства***

Випуск 21

Засновано у 2003 році

Рівне – 2021

ББК 71.0

А 43

УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри івент-індустрії, культурології та музеєзнавства. Вип. 21 / За ред. проф. В. Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2021. 126 с.

Головний редактор:

Виткалов С.В. – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрії, культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

- Чміль Г.П.** – доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, директор Інституту культурології Національної академії мистецтв України (голова редколегії)
- Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрії, культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)
- Випих-Гавронська А.** – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)
- Петрова І.В.** – доктор культурології, професор, завідувач кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, Київський національний університет культури і мистецтв
- Єфіменко А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина)
- Пелех Ю.В.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ
- Потапчук Т.В.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу РДГУ
- Круль П.Ф.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»
- Кушнарєнко Н.М.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із наукової роботи ХДАК
- Постоловський Р.М.** – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ
- Сабадаш Ю.С.** – доктор культурології, професор, завідувачка кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету
- Стоколос Н.Г.** – доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри релігієзнавства і теології Національного університету «Острозька академія»
- Швецова-Водка Г.М.** – доктор історичних наук, професор, професор кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи РДГУ
- Яремко-Супрун Н.О.** – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного фольклору РДГУ

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор, професор кафедри музеєзнавства і пам'яткознавства Київського національного університету культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE): ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується: Index Copernicus (Польща), Google Scholar, Cosmos (США) та Research Gate, Research Bible (Німеччина); CEEOL; Cite factor; European Reference Index for the Humanities (ERIH), Збірник поданий на порталі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в інформаційному ресурсі «Наукова періодика України».

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 26 травня 2022 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

УДК 477.3.44.2

**СПІВПРАЦЯ КЛУБНИХ УСТАНОВ ТА ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ІЗ СІМ'ЄЮ
(З ДОСВІДУ ВИШНІВСЬКОЇ ОТГ КОВЕЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Лойко Аліна – здобувачка вищої освіти I (бакалаврського) ступеня, спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне.
<https://orcid.org/0000-0002-3432-5773>
alloyko3@gmail.com

Виявляється сутність і специфіка культурно-дозвіллевої діяльності в практиці роботи з різними категоріями населення. За основу взято досвід сільського клубу однієї з типових об'єднаних територіальних громад Волинської області. З'ясовано найбільш популярні серед населення форми культурно-дозвіллевого впливу, які використовуються у практиці його роботи, досліджуються тенденції цього виду діяльності в сучасних умовах та наголошується на проблемному її ряді. Висловлено низку пропозицій для покращення роботи установ культури з місцевим населенням, врахування яких може бути корисним як теоретикам, так і практикам галузі.

Ключові слова: культурно-дозвіллева діяльність, об'єднана територіальна громада, тенденції.

Актуальність проблеми. Нинішній етап розвитку країни характеризується підвищеною увагою до усіх сфер діяльності, які функціонували у минулому, і які, змінивши вектор їхнього впливу та надавши їм нового змісту, можна з успіхом використовувати й у сучасній соціокультурній діяльності. До таких належать комплексні форми роботи закладів культури та освіти з сім'єю, оскільки їх широке застосування розв'язує безліч актуальних питань, серед яких зміцнення відносин безпосередньо у сім'ї, позаяк залучення усіх членів родини до спільної діяльності і є важливим консолідуючим чинником.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Дана проблема, хоча й залишається актуальною у різних типах соціального середовища, у той же час є найменш теоретично розробленою для умов сучасного села, яке знаходиться сьогодні в кризовому стані через брак молоді, належної культурної інфраструктури, а також відсутності фахівців, здатних сформулювати критичну масу інформації, ознайомлення з якою може зрушити дану проблему з місця. Бракує на селі й художньої інтелігенції, потрібної для роботи у закладах культури.

Серед науковців, чий фахові інтереси торкаються окресленого сегмента, назвемо, перш за все, праці представників педагогічної науки, яка розробляється у мережі педагогічної освіти України. Це, зокрема, дослідження українських педагогів: В. Сухомлинського [9], М. Стельмахович [8], Д. Захарук [4], А. Кузьмінського і В. Омелянченко [6] та ін., чий науковий пошук стимулював подальше вивчення цієї проблеми. Стосовно культурно-дозвіллевого аспекту її розробки в регіональному вимірі, то цими питаннями частково переймалися педагогічний склад нашої кафедри в особі В. Виткалова, С. Виткалова, у наукових розвідках яких ця проблематика виявлялася найбільш помітно. Слід згадати у даному контексті низку праць С. Виткалова, спрямованих на з'ясування сутності дозвіллевої діяльності [2] чи виявлення культурної специфіки Західного Полісся [3]. Інша справа, що сьогодні «регіональні» автори фактично не відомі практика галузі через відсутність централізованого забезпечення населення українською книгою. Та й наявність у сільському клубі регіону фахівців, що працюють на неповну ставку – це також актуальна для української глибини проблема. Усе це загалом *актуалізує проблему, взяту до розгляду.*

У роботі використані також матеріали приватного архіву автора-керівника аналізованого СБК [11-17], які деталізують проблему, надають тексту більшої переконливості і достовірності.

Мета статті – виявити специфіку роботи закладів культури та освіти з сім'єю в умовах соціокультурної діяльності конкретної локації.

Виклад матеріалу дослідження. Ми живемо в такий час, що заглиблення в історію кожної української родини допомагає збагнути мудрість сімейного виховання, проникнути до кожного жителя країни. Це, насамперед, потрібно нашому молодому поколінню, збагнути це вічне прагнення до волі, працьовитості, щирості, патріотизму. Ці риси генетично властиві майже кожному українцеві. В кожній сім'ї в умовах родинного побуту, праці, дозвілля протягом століть формується первинна ціннісність орієнтації для молодого покоління.

Співпраця клубних працівників та педагогів освітніх закладів, спрямована на родинні традиції, сьогодні набуває особливої актуальності, адже у сім'ї закладається духовна основа особистості, її мораль і самобутність. А педагоги села в переважній більшості добре знайомі з молоддю, яка час свого становлення провела у школі. Тому спільні заходи школи і клубу – не лише розширення потенційної аудиторії закладу культури, але й подвоєний організаційно-культурний та виховний потенціал у виховному процесі.

Тим більше сьогодні, коли школу відвідують усі діти, тоді як клуб ще на став місцем постійної концентрації молодіжної та дитячої аудиторії.

Різні види діяльності, якими людина займається за власним бажанням упродовж свого життя, зокрема й організованими різними соціальними інститутами села: відпочинок, розваги, підвищення інтелектуального рівня та майстерності, освіта, участь у житті громади тощо, надає помітний поштовх для формування її моральних потреб [1]. Разом із тим нині дозвіллева діяльність має дефіцит позитивних моральних орієнтирів. У тому й полягає завдання клубного працівника вирішити проблему невідповідності між сутністю культурно-просвітницької та дозвіллевої діяльності з існуючими в реальній практиці формами і методами проведення вільного часу, залучаючи до цього процесу не лише потенціал, власне, клубу, але й школи, батьків та усіх тих, кому окреслені питання не байдужі. Спробуємо це довести на прикладі сільського клубу Вишнівської ОТГ Волинської обл., керівником якого є автор цієї статті. І в цьому плані звернемося до комплексної форми, якою є робота з сім'єю.

Організація сімейного відпочинку в даний час ускладнюється ще й тим, що інформатизація соціуму обмежує чимало потреб сучасної людини, яка задовольняє їх переважно за допомогою смартфона, тому працівнику культури, який намагається посісти активну роль у дозвілєвій сфері, потрібно знайти такі форми, які були б цікаві усім членам родини, незалежно від їх віку та уподобань. При цьому важливо, щоб кожна людина займалася улюбленою справою і виконувала ті функції, які понад усе відповідають її інтересам та можливостям. Адже відпочиваючи разом, батьки і діти краще пізнають один одного, знаходять оптимальні шляхи взаєморозуміння – а все це робить родину повноцінною у найкращому розумінні цього слова. І досвід школи, помножений на практику роботи клубу, буде у цьому процесі справді результативним. Тож родинне виховання – це перевірений віками досвід національного виховання дітей у сім'ї. Воно є наймогутнішим джерелом формування національного духу, високої моральності, глибоких людських почуттів, любові до матері і батька, бабусі та дідуся, роду, врешті-решт [6].

Особливо трепетно оберігаються родинні традиції у сільській місцевості, де цивілізаційний вплив на родинне життя помітно менший, але й менші втрати в духовному середовищі людини. Адже українське село – оберіг нашої духовності, народної спадщини та культури загалом. І серед сільського населення сьогодні найбільше збереглося таких духовних скарбів – фольклорна і пісенна спадщина, народне рукоділля та ремесло.

Значимо, що звичаї, як важливий аспект традиційно-побутової практики, попри тиск глобалізаційних чинників, поступово повертаються до людей, входять у наше повсякденне життя. Насамперед, це відбувається тому, що родинні традиції мають надзвичайну живучість, оскільки передаються з покоління в покоління. Народні звичаї, традиції та обряди – це ті закони, що охоплюють увесь природний цикл людини. Хоча час уніс свої корективи й новизну і в цей сегмент людського буття, важливо зберегти неперехідні цінності, що століттями виробляв народ: шанування роду, поклоніння пам'яті предків, дбайливе ставлення до дитини та літніх людей. Усе це неможливе без глибокого знання звичаїв свого народу [8].

Українська родинна система виховання, що складалася протягом багатьох віків головним об'єктом виховання бачила дитину, а суб'єктом – батьків. У результаті цього у мільйонів людей сформувався певний досвід, що згодом перейшов у мудрість, або, інакше кажучи, – народну педагогіку. В умовах зростаючої родинної кризи з метою пошуків шляхів ліквідації сімейних проблем сьогодні й виникає потреба звернутися до її надбань [5].

Величезний вплив на дитину має, як відомо, домашня атмосфера, побут у сім'ї, естетичні традиції, які привчають дитину любити та берегти красу, шанувати рідний дім та батьків.

Родинні обряди завжди охороняли цілісність інституту сім'ї, зберігали святість людських стосунків. Захоплюючими театралізованими дійствами були весільні і календарно-обрядові свята, які поглиблювали творчі сили людини, виховували її моральні ідеали, любов до отчого дому, рідного краю, родини, підтримуючи таким чином принципи, прищеплені дитині за допомогою народних традицій.

Відтак проблему родинного виховання на народних традиціях потрібно вважати найголовнішою у морально-етичному, культурному житті суспільства. Розпочинаючи з молодшого віку, діти складають родинне дерево, а якщо воно вже сформоване, то вивчають, або доповнюють його. До речі, у багатьох родин, де є діти, на видному місці «росте» таке дерево.

Клубні заклади Вишнівської ОТГ також свою діяльність спрямовують на сім'ю, проводять свята краших сімей, родинні посиденьки та свята «Родина моя – гордість моя», дитячі ранки «Нашому роду нема переводу», години спілкування «Моя родина, моя фортеця» [11].

Великі виховні можливості має святкування Міжнародного дня жінок. У ці дні клубні заклади громади повняються гомоном відвідувачів, усі сім'ями йдуть віншувати найрідніших [12].

За ініціативою КЗ «Центр КМЕВС» у Радехівському СБК Вишнівської ОТГ стало традиційним проведення театралізованого свята «Матусю лагідна моя», присвяченого Дню матері. Трепетна та хвилююча тема материнства мистецьки відображена у виконанні пісень окремими солістами, вокальними та хореографічними композиціями [13].

У житті будь-якої родини є події, що відзначаються за традицією як сімейно-побутові свята: дні народження, початок і завершення навчального року в школярів чи студентів, вступ до трудового життя, вихід на пенсію тощо.

Чимало батьків, готуючись до святкування дня народження своєї дитини, хочуть зробити його найкращим сімейним святом. Однак, думаючи про частування, запрошення гостей, вони, як правило, забувають про головне: треба зробити так, щоб іменинники з нетерпінням чекали цієї події, щоб це було саме їх свято, щоб вони з вдячністю думали про тих людей, які подарували їм у цей день найкращі хвилини. Тож клубні працівники, як і вчителі місцевих шкіл сіл Коцюри, Римачі та Бережці із задоволенням долучаються до підготовки таких заходів і проводять «День іменинника». А щоб особи похилого віку, люди з особливими потребами відчували себе не забутими суспільством, потрібними людям, – проводять візити шани на дому, даруючи душевне тепло і хвилини радості. У нашій громаді така форма найбільш поширена у клубі с. Олеськ.

Поза сумнівом, що початок шкільного життя для першокласника повинен бути особливо значимим. І цю значимість необхідно обов'язково підкреслювати. Батьки і члени родини разом із дитиною докладають чималих зусиль, щоб святковий день дійсно запам'ятався. В усіх клубних закладах громади у цей день проводяться дитячі свята «А дзвоник знову кличе, на шкільне подвір'я», «Здрастуй, школо!», конкурси малюнків на асфальті, тощо. Саме ці заходи стають маленькою сходиною до світу знань, до пошуку нових друзів, до формування себе як людини.

Закінчення навчання завершується традиційним випускним вечором. Випускники разом із батьками, вчителями збираються у найбільшій залі, а це, як правило, у Вишнівській ТГ, Радехівському сільському будинку культури. Саме тут їм вручають атестати зрілості, тут вони посвячують один одного у свої задуми, дають обіцянки у вірності й дружбі [14]. При цьому у дні підготовки та проведення культурно-масових заходів керівникам клубних закладів бажано використовувати позитивну енергію активу і успіх буде забезпечений! Саме в такі дні можна організувати і проводити спортивні змагання «Тато-мама я, спортивна сім'я», де поруч із дітьми почесне місце займають батьки, а у фойє виставлять на огляд роботи, створені їх руками (різьблення, чеканка, плетіння з лози, вишивання, флористика різних напрямів тощо). І саме цей, традиційно-побутовий чинник й надалі залишається у практиці сучасного села. Знайде себе в цьому просторі і школа, надаючи чимало художніх номерів чи виступів учителів.

Традицією у Радехівському СБК стали проводи на заслужений відпочинок, що відзначаються разом із трудовим колективом вечором-зустріччю трудових династій «Від усієї душі», «Літа на зиму повернули». Саме на таких імпрезах близькі, родичі, друзі та колеги не лише згадують трудові заслуги, а й будують плани подальшої активної життєвої діяльності. Поза сумнівом, під час святкування цієї події не обходиться без невеликої концертної програми, спогадів, причому всіляких кумедних і повчальних. Але над завданням таких заходів є те, щоб знаменні події відзначались не лише у родинному колі, а й з громадськістю. Вдало підготовлені і проведені, вони мають велике виховне значення для формування активної життєвої позиції молоді [15].

Люди поважного віку часто об'єднуються в аматорські колективи, де реалізують себе як творчі особистості. Наприклад, функціонують хорові колективи, тріо, дуети, фольклорні колективи. Цілком природно, що до цих колективів згодом долучаються молоді члени родини. Так, у Радехівському СБК уже 50 років функціонує народний аматорський фольклорний колектив «Перевесло», утворений у 1969 р. із двох родин Лойків та Заголів [16].

Клубні працівники СБК розуміють, що в організації родинного культурного дозвілля важливого значення набувають клуби за інтересами та любительські об'єднання, які вносять у життя внутрішню потребу людини у самореалізації, розширюють її інтерес у найрізноманітніших напрямках – колекціонуванні, в'язанні, ткацтві, фотографії, різьбленні, лозо- та бісероплетінні, бджолярстві, збиранні грибів і лікарських трав, вирощуванні квітів, «зеленому» туризмі. І в цьому плані вчителі школи виступають у ролі консультантів. Згодом ці творчі роботи учасників любительського об'єднання стають доповненням до тематичних клубних заходів і виставок.

Сьогодні любительські об'єднання та клуби за інтересами – один із головних рушіїв дозвілля місцевого населення, де кожен не лише пасивний учасник, а й активний творець. Клуби за інтересами спонукають проводити у закладі таку форму роботи як інтелектуально насичені сімейні вечори, проведення яких не потребує великої глядацької аудиторії та особливих матеріальних витрат. Головним у

цьому процесі є сформувати навички культурного відпочинку і пам'ятати, що вони втрачаються легше, ніж здобуваються. Адже вдало проведений захід формує сталий стереотип якісної і оригінальної форми та залишаються надовго у свідомості. Створення і підтримка сімейно-побутових традицій й організація культурного дозвілля в родині – важлива умова формування особистості.

Часто буває так, що батьки й діти відпочивають окремо, що відбувається начебто з тактовних міркувань – не заважати один одному. Це цілком природно, адже у дорослих і дітей інтереси різні. Проте, повинні бути спільні захоплення і справи, без яких не об'єднати родину.

Сьогодні, на жаль, чимало родин взагалі можна назвати «проблемними» і вихованню дітей в таких родин не надається належної уваги. Діти з таких родин йдуть до клубного закладу лише для того, щоб знайти тих, хто зрозуміє їх, підтримує, зігріває теплом своєї душі, навчить стійко витримувати і долати життєві перепони. Саме керівники клубних закладів, любительських об'єднань, гуртків аматорського мистецтва, їх учасники, активісти можуть стати для такої категорії відвідувачів другою сім'єю. Звертаємо особливу увагу на таких дітей і намагаємося будувати з ними свої відносини так, щоб діти повірили нам і стали добровільними помічниками в організації клубної роботи, бо клубний працівник – і педагог, і психолог, і висококласний фахівець, і в деякій мірі надійний друг. Лише за наявності знань, навичок, досвіду зможемо здобути довір'я цих обездолених дітей і стати для них вірними друзями.

День села – дійство, що збирає усіх односельчан, які народилися, зростали і живуть у селі, селищі, місті або хуторі, навіть якщо доля закинула їх у далекі світи. У цей день усі вони поспішають на свою маленьку батьківщину, щоб зустрітися хоча б раз на рік із родиною та вклонитись рідним могилам.

У програмі свята – розповіді про невідомі або забуті сторінки біографій земляків, вітання іменинників, ветеранів війни та праці, а також конкурси на краще сільське подвір'я та його ландшафтний дизайн, найважчу свиню, найудійнішу корову, найцікавіше оформлення страви.

Прикрасять урочистості й виставки чудернацької форми овочів та фруктів, виставки короваїв, пасхальної та весільної атрибутики тощо.

Зрозуміло, що участь і перемога у таких конкурсах лише одного члена родини проблематична. Наприклад, виграти конкурс із ландшафтного дизайну сільського подвір'я під силу лише родині, а не одному її члену. Перемога у таких конкурсах престижна, бо стверджує, що у сім'ї – добрі господарі, за це їм шана і повага, а отже, вартує того, щоб прикласти максимум зусиль для досягнення бажаного успіху [17]

Відпочиваючи разом, спілкуючись, маючи спільні справи, сім'я об'єднується, стає ближча. Спільна сімейна мета, а це перемога у конкурсі, або успішний виступ на святі – створює позитивний імідж сім'ї у сільській громаді, допомагає знаходити порозуміння, навчатися терпінню, дбайливому ставленню один до одного і найголовніше – вчить розуміти один одного, уміти допомогти у потрібний момент. Досвід показує, що сім'ї, які працюють і відпочивають разом, є дружнішими, об'єднані, вони менш конфліктні, а їх діти рідко стають неблагополучними. В силу різних причин чимало родин не мають можливості разом проводити дозвілля, займатися аматорством, спортом, декоративно-ужитковим мистецтвом. Тож завдання клубних закладів, спільно з місцевими педагогами знайти таку спільну справу, яка б об'єднувала сім'ї, допомогла родинам стати добрими помічниками у налагодженні взаємин між собою, організувати дозвілля, як дорослих членів сім'ї, так і юних, виховувати бачення прекрасного у навколишньому світі і бажання зберегти та примножити красу, яку подарував нам Бог.

Список використаної літератури

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллезнавство: навч. пос. Київ : Центр навч. літ., 2006. 208 с.
2. Виткалов С. В. Регіональний сільський клуб і проблеми його подальшого функціонування. *Вісн. Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв.* № 2. 2018. С. 92-96
3. Виткалов С. В. Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: спроба аналізу регіонального вектора. *Культура України: серія «Культурологія»: зб. наук. пр.* / Харків. держ. акад. культури: за заг. ред. В.М. Шейка. Харків, 2016. Вип. 52. С. 182-190; Виткалов С. В. Галузь культури в умовах євроінтеграції. *Українська культура: перспективи євроінтеграції. Інноваційні процеси в сучасній культурі.* Ч. 1. Київ : КНУКіМ, 2016. С. 43-46;
4. Захарук Д. Сучасна родина в системі самовідтворення української нації. *Обрії.* 1999. № 1.
5. Килимник С. Український рід у народних звичаях в історичному освітленні. Кн. І. Київ : Оберіг, 1994. 224 с.
6. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання: навч. пос. Київ : Знання, 2006. 324 с.
7. Скурагівський В. Берегиня. Київ : Рад. письменник, 1987.
8. Стельмахович М. Українське родинознавство. Івано-Франківськ, 1994.
9. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. Київ, 1978.
10. Форми організації дозвілля дітей та молоді: Метод. матеріали до тренінгу / За заг. ред. І. Звереві. Київ : Наук. світ, 2004. 58 с.
11. <https://www.facebook.com/1693204557422743/posts/3995764973833345/>
12. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=928530637890746&id=100022014543177

- 13 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1417612838601410&id=100010581214388
 14. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1427387587623935&id=100010581214388
 15. <https://www.facebook.com/watch/?v=661920694705107>
 16. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1334475266915168&id=100010581214388
 17. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=734550696907631&id=100010581214388

References

1. Bocheliuk V. Y., Bocheliuk V. V. Dozvillieznavstvo: navch. pos. Kyiv : Tsentr navch. lit., 2006. 208 s.
2. Vytkaľov S. V. Rehionalnyi silskyi klub i problemy yoho podalshoho funkcionuvannia. *Visn. Nats. akad. kerivnykh kadriv kultury i mystetstv.* № 2. 2018. S. 92-96
3. Vytkaľov S. V. Festyvalnyi rukh yak kulturnyi fenomen suchasnosti: sprobha analizu rehionalnogo vektora. *Kultura Ukrainy: seriia «Kulturolohiia»*: zb. nauk. pr. / Kharkiv. derzh. akad. kultury: za zah. red. V.M. Sheika. Kharkiv, 2016. Vyp. 52. S. 182-190; Vytkaľov S. V. Haluz kultury v umovakh yevrointehratsii. *Ukrainska kultura: perspektyvy yevrointehratsii. Innovatsiini protsesy v suchasni kulturi.* Ch. 1. Kyiv : KNUKiM, 2016. S. 43-46;
4. Zakharuk D. Suchasna rodyna v systemi samovidtvorennia ukrainskoi natsii. *Obrii.* 1999. № 1.
5. Kylymnyk S. Ukrainskyi rid u narodnykh zvychaiakh v istorychnomu osvittleni. Kn. I. Kyiv : Oberih, 1994. 224 s.
6. Kuzminskyi A. I., Omelianenko V. L. Pedahohika rodynnoho vykhovannia: navch. pos. Kyiv : Znannia, 2006. 324 s.
7. Skurativskyi V. Berehynia. Kyiv : Rad. pismennyk, 1987.
8. Stelmakhovych M. Ukrainske rodynoznavstvo. Ivano-Frankivsk, 1994.
9. Sukhomlynskyi V. O. Batkivska pedahohika. Kyiv, 1978.
10. Formy orhanizatsii dozvillia ditei ta molodi: Metod. materialy do treninhu / Za zah. red. I. Zvierievoi. Kyiv : Nauk. svit, 2004. 58 s.
11. <https://www.facebook.com/1693204557422743/posts/3995764973833345/>
12. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=928530637890746&id=100022014543177
- 13 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1417612838601410&id=100010581214388
14. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1427387587623935&id=100010581214388
15. <https://www.facebook.com/watch/?v=661920694705107>
16. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1334475266915168&id=100010581214388
17. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=734550696907631&id=100010581214388

COOPERATION OF CLUB INSTITUTIONS AND EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH THE FAMILY (FROM THE EXPERIENCE OF VYSHNIVSKA OTG KOVELSKY DISTRICT OF VOLYN REGION)

Loiko Alina – a graduate of I (bachelor's) degree, specialty 028 «Management of socio-cultural activities», Rivne State University for the Humanities, Rivne.

The essence and specifics of cultural and leisure activities in the practice of working with different categories of the population are revealed. The experience of one of the typical united territorial communities of Volyn region is taken as a basis. The most popular among the population forms of cultural and leisure influence are found out; the tendencies of this kind of activity in modern conditions are investigated and its problematic number is emphasized. A number of suggestions have been made to improve the work of cultural institutions with the local population, which will be useful for both theorists and practitioners in the field.

Key words: cultural and leisure activities, united territorial community, trends.

UDC 477.3.44.2

COOPERATION OF CLUB INSTITUTIONS AND EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH THE FAMILY (FROM THE EXPERIENCE OF VYSHNIVSKA OTG KOVELSKY DISTRICT OF VOLYN REGION)

Loiko Alina – a graduate of I (bachelor's) degree, specialty 028 «Management of socio-cultural activities», Rivne State University for the Humanities, Rivne.

Actuality of theme. The essence and specifics of cultural and leisure activities in the practice of working with different categories of the population are revealed. The experience of one of the typical united territorial communities of Volyn region is taken as a basis. The most popular among the population forms of cultural and leisure influence are found out; the tendencies of this kind of activity in modern conditions are investigated and its problematic number is emphasized. A number of proposals have been made to improve the work of cultural institutions with the local population (emphasis on the ethnographic component, traditional and everyday practice), which will be useful to both theorists and practitioners in the field.

Scientific search methodology. The work uses sociological research methods, content analysis method, culturological and historical method.

Scientific novelty of the research. It is emphasized that in the practice of the mentioned territorial community are used mainly cultural and leisure activities of ethnographic direction, which are of interest to the local public. Therefore, taking into account this practice, it is concluded that the ethnographic component (festive and ritual practice, a number of events related to honoring families: the celebration of the passport, graduation, other similar events) will help the

club find itself in work with the local population. Emphasis is placed on the role of the festival movement, staffing issues in the industry, the need for higher education for practitioners.

The practical significance of the study. Taking into account the proposed experience of working with the local population in terms of cultural and leisure activities of a particular location will help according to this algorithm to organize similar activities in other areas or regions of the country.

Key words: cultural and leisure activities, united territorial community, trends.

Надійшла до редакції 1.06.2021 р.

УДК 477.11.22

ВІТЧИЗНЯНЕ ДОЗВІЛЛЯ В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ

Марчук Людмила – здобувачка вищої освіти І (бакалаврського) рівня спеціальності 034 «Культурологія», Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-9290-0863>
liudamarchuk@ukr.net

Сучасна вітчизняна індустрія дозвілля не тільки є значною частиною економіки країни, але й посідає важливе місце в сучасній системі виробництва та споживання культурних благ. Індустрія дозвілля надає різноманітні культурні послуги, основною метою яких є реалізація рекреативної та гедоністичної функцій дозвілля. Зміст мотивів і потреб, які задовольняються продуктами індустрії дозвілля, забезпечує безпосередній вплив розваг на духовний стан людини. Споживач формує запит та платоспроможний попит, обираючи відповідні пропозиції, що надаються установами та організаціями культури.

Розвиток культурно-дозвільної діяльності все частіше привертає увагу дослідників у контексті регіонального культурного простору. У цьому відношенні особливий інтерес є динамічними процесами розвитку різноманітних форм аматорської творчості, які будуються з урахуванням ідентифікації культурних традицій з інноваційними програмами діяльності.

Ключові слова: дозвілля, культура, історія, соціум

Актуальність проблеми. Одним з актуальних завдань сучасного культурного дозвілля є відродження, становлення та подальший розвиток системи культурно-дозвільної діяльності підростаючого покоління. Це пов'язано з тим, що в новій соціально-економічній та культурній політиці нашої країни дозвілля дітей та підлітків охоплюється науково обґрунтованою системою культурно-дозвільної діяльності, розрахованою не лише на їхні природні, а й на творчі здібності. Формування культурного простору особистості створює сприятливі умови для перебудови її національного характеру, способу мислення та світогляду, покращення життя. Ця проблема назвичайно актуальна сьогодні у час війни РФ з Україною, адже якісно організоване дозвілля виконуватиме, серед іншого, й важливу функцію соціальної адаптації молоді людини, допомагає їй здобути відповідні ціннісні орієнтири.

Мета статті – виявити ефективність організації та проведення сучасної культурно-дозвільної діяльності, оцінивши її важливість та цінність для розвитку культурно-дозвільної діяльності з метою ефективної організації нових тенденцій у соціокультурній сфері в Україні і світі.

Огляд останніх досліджень та публікацій. Окреслена проблема являє інтерес від часу, як з'явилося людство. Адже навіть у найважчий період його становлення потрібні були відповідні форми діяльності, які б надавали конкретній людині певну релаксацію, орієнтували її у просторі спільного життя. Тож і сьогодні ця думка не втрачає своєї актуальності, збагатившись новими формами та методами цієї організації, набувши нових ознак, спрямовуючись у простір занять, які людина обирає свідомо, а відтак і надає їм перевагу. Тому й інтерес до цієї проблематики лише поглиблюється з плином часу, гостротою суспільних відносин, соціальними катаклізмами, у яких дозвілля виконує важливу функцію суспільного адаптора людини до постійно змінюваних обставин. Про це свідчить навіть той невеличкий перелік праць, використаний у цьому матеріалі. Так, Н. Цимбалюк [7] розглядає дозвілля як важливий чинник розвитку суспільства і становлення молодого покоління. Цікавими для даного дослідження виявилася праця групи авторів Київського національного університету ім. Т. Шевченка [1], зміст якої – виявлення сутності цього культурного феномена та його структури і ролі у соціумі. Однак усі автори схиляються до думки про важливість цього феномену і в сучасних умовах.

У роботі використано фрагменти *джерельної бази*, в основі якої – опитування клубних працівників, учасників культурного процесу, окремих керівників галузі районної ланки, на підставі яких можливою стала достовірність отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу: Суть дозвілля в зарубіжних країнах сформувалася наприкінці XIX

ЗМІСТ

ВИТКАЛОВ С.В., ВИТКАЛОВ В.Г. НАУКОВИЙ ПОШУК У ЧАС ВІЙНИ : ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ	3
Розділ I. ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ПРОЦЕСУ	
НАЛИВАЙКО М. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО АВТЕНТИЧНОГО ТАНЦЮ	6
ПАСЛАВСЬКИЙ М. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ХРИСТИНОПОЛЯ (ЧЕРВОНОГРАДА)	
КІНЦЯ XVIII- XIX СТОЛІТЬ: СПРОБА ІСТОРИЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ	12
КОСТЮКОВИЧ І. РІВНЕНЩИНА В СТРУКТУРІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	17
РОМАНЕНКО К. СТАН КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ	
У ВИМІРАХ НОВИХ ПАРАДИГМ	23
ГЛИНЯНЧУК І. МУЗЕЙНА СПРАВА НА РІВНЕНЩИНІ : ДЕЯКІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ	28
УДОД К. «ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ» У СТРУКТУРІ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ	
(НА ПРИКЛАДІ БЕРЕЗНІВЩИНИ)	34
ПРИЛУЦЬКА О. «ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ» ЯК ФОРМА КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ В	
РЕГІОНІ: НА ПРИКЛАДІ МАЛОЛЮБАШАНСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ	39
Розділ II. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
ЛУПІЙ Я. СУЧАСНІ ВІРТУАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В КУЛЬТУРІ І ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ	
ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	47
ПІДЦЕРКОВНА Т. МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ	
В УМОВАХ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	52
ПАНЧУК Н. ПОНЯТТЯ «БАЛЕТНА ДРАМАТУРГІЯ» : ГЕНЕЗА ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ	56
ФІЛЯРОВСЬКА А. МУЗИЧНІ ФЕСТИВАЛІ РІВНЕНЩИНИ ЯК ЧИННИК ЗМІНИ СТАВЛЕННЯ	
ДО СФЕРИ ВІЛЬНОГО ЧАСУ	62
ЛАКІДА А. КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ЯК ЧИННИК ПОШУКУ НОВИХ ФОРМ	
ЙОГО ПРЕЗЕНТАЦІЇ	70
ЛОЙКО А. СПІВПРАЦЯ КЛУБНИХ УСТАНОВ ТА ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ІЗ СІМ'ЄЮ	
(З ДОСВІДУ ВИШНІВСЬКОЇ ОТГ КОВЕЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	76
МАРЧУК Л. ВІТЧИЗНЯНЕ ДОЗВІЛЛЯ В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ	81
СТЕПАНЮК І. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДНОГО ТАНЦЮ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	85
СЕМЕНЮК Т., ГЛУЩУК О. ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ В ОРГАНІЗАЦІЇ ІВЕНТІВ	89
Розділ III. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ	
КОБРИН Н. МОТИВАЦІЙНІ Й ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ	
ДІЯЛЬНОСТІ НА «СЛУХАННІ МУЗИКИ» В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	95
СТЕПАНОВА Т. УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ТАНЕЦЬ ЯК ЗАСІБ	
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	101
ЧИЖ К. СУЧАСНІ ДІТИ : СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ РІЗНИХ ФОРМ РОБОТИ З НИМИ	107
ЛЕСКОВЕЦЬ К. ОРГАНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ	
ПОТРЕБАМИ ЯК ШЛЯХ ЇХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	114
Розділ IV. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ	
КЕПІН Д. ПЕРЕСОПНИЦЯ МУЗЕЙНА	121

CONTENTS

<i>VYTKALOV S., VYTKALOV V.</i> SCIENTIFIC SEARCH IN WAR: INSTEAD OF FOREWORD	3
 Part I. HISTORICAL RETROSPECTIVE OF THE CULTURAL AND ARTISTIC PROCESS	
<i>NALYVAIKO M.</i> HISTORICAL ASPECTS OF THE UKRAINIAN AUTHENTIC DANCE DEVELOPMENT	6
<i>PASLAVSKY M.</i> CULTURAL AND ARTISTIC LIFE OF CHRISTINOPOL (CHERVONOGRAD) OF THE END OF THE EIGHTEENTH-XIX CENTURIES: AN ATTEMPT OF HISTORICAL RECONSTRUCTION	12
<i>KOSTIUKOVYCH I.</i> RIVNE REGION IN THE STRUCTURE OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY	17
<i>ROMANENKO K.</i> THE STATE OF CULTURAL LIFE OF THE DNIPROPETROVSK REGION IN THE DIMENSIONS OF NEW PARADIGMS	23
<i>HLYNIANCHUK I.</i> MUSEUM AFFAIRS IN RIVNE REGION: SOME PAGES OF HISTORY	28
<i>UDOD K.</i> MODERN CHILDREN : SPECIFICS OF ORGANIZATION OF DIFFERENT FORMS OF WORK WITH THEM	34
<i>PRYLUTSKA O.</i> «GREEN TOURISM» AS A FORM OF CULTURAL ACTIVITY OF THE POPULATION IN THE REGION: ON THE EXAMPLE OF MALOLIUBASHAN VILLAGE COUNCIL	39
 Part II. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT OF CULTURAL CREATIVITY	
<i>LUPIY Y.</i> MODERN VIRTUAL COMMUNICATIONS IN CULTURE AND PROBLEMS OF SELF-REALIZATION OF CREATIVE PERSONALITY	47
<i>PIDTSERKOVNA T.</i> MANAGEMENT OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY IN THE REGION UNDER CONDITIONS OF MODERN SOCIAL TRANSFORMATIONS	52
<i>PANCHUK N.</i> THE CONCEPT OF «BALLET DRAMA» : GENESIS AND WAYS OF DEVELOPMENT	56
<i>FILIAROVSKA A.</i> RIVNE REGION MUSIC FESTIVALS AS A FACTOR OF ATTITUDE CHANGE TO THE FIELD OF LEISURE TIME	62
<i>LAKIDA A.</i> CULTURAL POTENTIAL OF THE REGION AS A FACTOR OF SEARCHING NEW FORMS OF ITS PRESENTATION	70
<i>LOIKO A.</i> COOPERATION OF CLUB INSTITUTIONS AND EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH THE FAMILY (FROM THE EXPERIENCE OF VYSHNIVSKA OTG KOVELSKY DISTRICT OF VOLYN REGION)	76
<i>MARCHUK L.</i> DOMESTIC LEISURE IN THE HISTORICAL AND CULTURAL	81
<i>STEPANIUK I.</i> REGIONAL FEATURES OF FOLK DANCE ON THE TERRITORY OF UKRAINE	85
<i>SEMENYUK T., GLUSHCHUK O.</i> THE ATREFICATION AS AN IMPORTANT COMPONENT IN THE ORGANIZATION OF EVENTS	89
 Part III. PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN HIGH SCHOOL	
<i>KOBYRN N.</i> MOTIVATIONAL AND TECHNOLOGICAL ASPECTS OF EDUCATIONAL AND COGNITIVE ACTIVITIES AT «LISTENING TO MUSIC» IN THE CONTEXT OF MODERN SOCIETY	95
<i>STEPANOVA T.</i> UKRAINIAN FOLK DANCE AS A MEANS OF NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION	101
<i>CHYZH K.</i> MODERN CHILDREN: SPECIFICS OF ORGANIZATION OF DIFFERENT FORMS OF WORK WITH THEM	107

LESKOVETS K. ORGANIZATION OF DOMESTIC LEISURE FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS AS A WAY OF THEIR SOCIALIZATION	114
--	------------

Part IV. SUMMARIES, REVIEWS, REPORTS

KEPIN D. PERESOPNYTSYA MUSEUM	121
--	------------

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ ІВЕНТ-ІНДУСТРІЙ,
КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 21

Наукове редагування і коректура – *проф. Виткалов В.Г.*
Упорядкування, верстка та макет – *Виткалов С.В., Федорук Л.М.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 10.06.2022. Замовлення № 38/4.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк.14.37. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С. Бандери, 12
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. Тел. 0 (362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альм. наук. т-ва «Афіна» кафедри івент-індустрій,
культурології та музеєзнавства РДГУ. Вип. 21 / За ред. проф. В. Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2021. 126 с.

*Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-8424-77-9

**ББК 71.0
УДК 08:168.522**

Видавничі роботи: ФОП Брегін А.Р
свідотство про державну реєстрацію ААБ № 750918 від 20.11.2012 р.
33009, м. Рівне, вул. Біла, 53, Г 2.
Адреса редакції: 33000, Україна, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет,
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства